

1950-luku

Alkuvuodet:

antenni- ja ääniteknologian uranuurtaja

Radio- ja televisiotekniikka kehittyi vauhdilla 1950-luvun alkuvuosina. Amerikkalaiset olivat alan edelläkävijöitä, mutta sodasta toipuva Eurooppa tuli nopeasti perässä. Suomessa televisiokuvaa näytettiin yleisölle ensimmäisen kerran vuonna 1950, helsinkiläisen tavaratalon näyteikkunassa.

Turkulaiset olivat televisiokeiluissa ensimmäisten joukossa. Turun Radioseuran oma televisiokerho aloitti rohkeasti televisiolähetysten kokeilut. Seuran jäsenet rakentelivat harrastuksenaan alkeellisia televisiovastanottimia, jopa lähettimen. Mukana toiminnassa oli myös innokas alan harrastaja nimeltään Olavi Ahonen.

Suomen kielessä oli otettu käyttöön uusi sana, ULA. Yleisradio rakensi ultralyhyiden aaltojen lähetinverkostoa etelästä pohjoiseen määrärahojen ja lähetinlaitteiden hankintamahdollisuuksien rajoissa. Vuoden 1953 lopussa saatiin toimintaan ensimmäiset kuusi ULA-lähetintä. Yleisölle esiteltiin uutta tekniikkaa lähettämällä musiikkia ULA-ohjelmina. Uudenlaisten vastaanottimien kauppakin kävi vilkkaana. Radiokauppiat eivät kyenneet tyydyttämään kysyntää, sillä radion kuuntelulupien määrä ylitti vuonna 1954 jo miljoonan rajan. Varsinaissuomalaisilla oli lupatiheyksillä mitattuna eniten vastaanottimia, maan lounaiskolkka oli siis sekä television että radion kehityksen kärjessä. Turkulainen Asa Radio Oy kehitti samoihin aikoihin ensimmäisiä suomalaisia tv-vastaanottimia. Myös toisessa länsisuomalaisessa radioalan yrityksessä, Salossa sijaitsevassa Salora Oy:ssä, oli vastaava kehitystoiminta käynnissä. Maamme ensimmäisiä säännöllisiä tv-lähetyksiä voitiin seurata jo syysystä 1956 alkaen.

ULA-radio tuli tutuksi yhä useammalle suomalaiselle 50-luvun lopulla. Äänenlaatua mainostettiin häiriötömänä. Kalliimmissa ULA-radioissa oli useampia kaiuttimia ja äänenlaatu oli "konserttitasoa" – mainosten mukaan. Uudenlaisten vastaanottimien kauppakin kävi vilkkaana. Radion kuuntelulupien määrä ylitti seuraavana vuonna ensi kerran miljoonan rajan. Varsinais-Suomessa lupatiheys oli maan suurin, 340 lupaa tuhatta asukasta kohti. Tämä kuvaa innostuksen suuruutta maan lounaisessa osassa.

< Ensimmäisessä suorassa TV-lähetyksessä Turusta oli tunnelmaa ja varmaan jännitystäkin. Alussa kaikki perustui innokaiden TV-harrastajien osaamiseen ja osittain itse tehtyihin laitteisiin. Olavi Ahonen oli mukana toiminnassa TV-kuvaajana (kuva: Turun Sanomien kuva-arkisto)

Radiomestari Olavi Ahonen.

Tuskinpa hän yritystä perustaessaan kuvitteli sen olevan viidenkymmenen vuoden kuluttua kansainvälisesti arvostettu pörssiyhtiö.

Radiomestari tarttuu tilaisuuteen

Lähetystekniikan kehittyminen innosti turkulaista, Oy Sähkö Ab:n radiohuolto-osaston esimiehenä työskentelevää Olavi Ahosta. Sähkössä korjattiin radioita, puhelimia ja muita sen ajan heikkovirtalaitteita. Työpaikka osoittautui Ahosen johdolla kuin alan yrityshautomoksi, sillä siellä kehitettiin ja valmistettiin palo- ja murtohälytys-, ääni- ja antennilaitteita. Ahonen oli myös oma-aloitteisesti hankkinut itselleen arvostetun radiomestarin arvon.

Ahonen oli tullut Sähkön palvelukseen pian sodan jälkeen ja tutustunut siellä Pekka Valkamaan. Valkama oli tullut yrityksen palvelukseen vuonna 1944, ensin varastoon, ja siirtynyt seuraavana vuonna radio-osastolle.

Alaansa seuraavana ammattimiehenä Ahonen ymmärsi uuden antennitekniikan tarjoamat mahdollisuudet, mutta työnantaja ei innostunut tuotantoon panostamisesta. Tästä lanlistumatta Ahonen sai sovittua Oy Sähkö Ab:n radio-osaston johtajan, Reima Reivosen kanssa, että perustaa oman yrityksen, joka tekee Sähkölle antennivahvistimia alihankintana.

Vuoden 1954 alussa Ahonen sitten jätti Turun Maistraattiin elinkeinoilmoituksen, jonka mukaan aloittaisi radio- ja antennialan tarvikkeiden valmistuksen oman toiminimen alla.

< Pekka Valkama – Telesten alkupäivistä lähtien Olavin vahva aisapari tekniikka- ja tuotantoasioissa. Pekan luoma 'tekemisen meininki' on nähtävissä vieläkin Telesten yrityskulttuurissa.

v Sähkö Oy – Olavi Ahosen ja Pekka Valkaman työpaikka, jossa he tapasivat 40-luvulla. Kyseinen yritys on ollut myös monen nykyisen Telesten insinöörin kesätyöpaikka (kuva: Turun Maakuntamuseo / P. O. Welin).

O t e Turun kaupungin
maistraatin pöytäkirjasta
tammikuun 25 päivältä 1954.

56.

Käsiteltiin tässä kaupungista olevan radiomestarin
Olavi Ahosen allekirjoittama, kuluvan tammikuun 23 päivänä
maistraattiin annettu näin kuuluva kirjoitus:

"Turun maistratille.

Viitaten ohjeiden todistuksiin, joiden mukaan hallit-
sen itseäni ja omaisuuttani ja nautin kansalaisluottamusta,
ilmoitan kunnioittaen ryhtyneeni harjoittamaan sähkö-
teknillisten heikko- ja vahvavirtalaitteiden ja niiden
osien valmistusta, rakentamista, myyntiä, ostoa, korjaa-
mista ja huoltamista tarkoittavaa liikettä toiminimellä
Sähköteknillinen tehdas Teleste, omist. O. Ahonen tässä
kaupungissa talossa N 32 Hämeenkadun varrella.

Turussa, tammikuun 22 päivänä 1954.

OLAVI AHONEN

Radiomestari Turun kaupungista.

Kirjoitti:

Pekka Asanti

Pekka Asanti, varat.

S.A.J. Turusta."

Kirjoitusta seurasivat asianmukaiset viralliset todis-
tukset osoittain ilmoituksen tekijän nauttivan kansalais-
luottamusta sekä hallitsevan itseään ja omaisuuttaan.

Kerrotusta ilmoituksesta oli todistukseksi annettava
pöytäkirjanote. Paikka ja aika edellä kirjoitetut.

Vakuudeksi

Ilmo Hakas

Lunastus & leima 270 mk

Olavi Ahonen

Valkama teki alusta lähtien Telestelle töitä, ja allekirjoitti ensimmäisen laskunkin Oy Sähkö Ab:lle tekemistään alihankintatöistä. Tämä tapahtui jo ennen kuin Telesteä oli virallisesti perustettukaan, vuoden 1953 lopulla. Verottaja oli myöhemmin kovin kiinnostuneesti kysellyt Valkamalta, että mikä tällainen ennen perustamista laadittu lasku oikein oli.

Telesten ensimmäinen tuote
– antennirasia – vuodelta 1954.

Sovellukset markkinoille ennen muita

Toimintaperiaatteet olivat Telestellä selvät. Yhtiön tavoitteena oli valmistaa yksilöllisiä, pohjoismaisiin oloihin suunniteltuja tuotteita, joiden laatutasoa on vaikea ylittää. Yrityksen laajentaminen oli Olavi Ahosen pyrkimyksenä alusta saakka, ja parhaimpana keinona tähän hän näki juuri tuotteiden korkean laatutason.

Telesten ensimmäinen oma tuote, antennipistorasia, tuli markkinoille vuonna 1954. Tuotannossa oli myös antennivahvistimet, ulasymmetrintuuntajat sekä liitosjohdot.

Tuotteita myytiin ensin Turun ja lähiympäristön sähköliikkeille, jotka käyttivät niitä omissa asennustoissaan. Erityisen läheisenä asiakkaana oli Radio ja Antenni Oy, jossa Olavi Ahonen oli aluksi myös osakkaana. Yrityksen vetäjä, Orvo Heikkilä, oli Ahosen tapaan alun perin Oy Sähkö Ab:n työntekijöitä. Radio ja Antennista tuli Turun, kenties koko Suomen ensimmäinen liike, jonka toimialaan kuului yhteisantennijärjestelmien rakentaminen kerrostaloihin. Tarvikekaupan lisäksi Teleste tarjosi ensimmäisinä vuosinaan valmiita antennilaitoksia kerrostaloille.

Telesten liiketoiminnassa oli alusta asti mukana sekä antenni- että äänituotteita. Pekka Valkama oli kytkenyt keskusradioita jo Oy Sähkö Ab:ssä ja toi taitonsa Telesteen. Hän ehdottikin Ahoselle, että Teleste alkaisi tehdä myös keskusradioita. Ensimmäinen keskusradio toimitettiin vuonna 1958 Piikkiön Keskuskoululle. Teleste alkoi tehdä myös pienempiä pöytävahvistimia.

Näihin aikoihin sähkösuunnittelutoimistot rupesivat yleistyään Suomessa. Ne saivat hotellien tapaisia suurehkoja hankkeita. Tällöin myös diplomi-insinööri Matti Leppä perusti Turkuun suunnittelutoimiston. Teleste kiinnostui myös näistä uusista järjestelmistä, kokemusta oli jo keskusradioiden tekemisestä.

Hotellit tarjosivat mahdollisuuden kehittää keskusradiolle uutta käyttöä. Keskusradio oli alun perin käsittänyt vain porttieron tavoittavan vastaanottimen ja vahvistimen sekä asuinhuoneiden seinillä olevat kaiuttimet. Kun 1950-luvulla asiakas saattoi vielä hotellissa sähköpainonapilla kutsua siivoojan tai tarjoilijan huoneeseensa, haluttiin tämä tekniikka ennen pitkää yhdistää keskusradion verkostoon. Näin säästettiin kaapelointikustannuksissa, sillä vain hienommissa loistohotellien huoneissa oli oma puhelin.

Keskusradio vahvistimiseen ja kelanauhureineen. Ensimmäinen keskusradio toimitettiin 1958 Piikkiön Keskuskoululle.

Samalla suunnittelijat alkoivat liittää hotellien keskusradioon erilaisia lisätoimintoja kuten herätyksen, lisäksi hankittiin useampia vahvistimia ja vastaanottimia. Jo varhain hotellihuoneen kaiutin haluttiin sisustuksen suunnittelijoiden aloitteesta muuttaa ohjauspaneeliksi. Mukavuus kasvoi ja hyvin varustetut hotellit menestyivät.

Telesten pyrkimyksenä ei kuitenkaan ollut tuotevalikoiman laajentaminen liian moneen suuntaan. Sen sijaan pyrittiin toimimaan sen kapean sektorin sisällä, mikä parhaiten hallittiin. Kilpailuvalttina oli uusien sovellusten keksiminen ennen muita.

“Vaatteet ovat useasti jääneet liian pieniksi”

Lokakuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1957 Olavi Ahonen ja Pekka Valkama tekivät yhtiösopimuksen, jonka mukaan Ahonen toimisi jatkossa Telesten toimitusjohtajana ja Valkama teknillisenä johtajana. Siihen mennessä molemmat olivat Telesten pyörittämisen ohella olleet vielä Oy Sähkö Ab:n palveluksessa. Nyt oli aika uskoa oman yrityksen lopulliseen läpimurtoon. Telesten henkilökunnan luku oli kasvanut viiteen parissa vuodessa. Ensimmäisten palkattujen joukossa oli ollut Kurt Mäkelä, joka aloitti ensin iltatyöntekijänä. 1950-luvulla mekaanisia komponentteja oli vaikea saada, ne oli tehtävä itse. Mäkelä työskenteli metalliosastolla juuri komponenttien valmistajana. Mäkelä palveli Telesteä lopulta yhteensä 36 vuotta. Samoihin aikoihin kytkentätöissä aloittanut Tapio Luoto viihtyi Telestelä seuraavat 39 vuotta.

Edellisellä sivulla mainittu antennirasia ja **tämä kaiutin** ovat ne kaksi tuotetta, jotka vuosikymmenien ajan ovat tehneet Telesten nimen tunnetuksi monille suomalaisille. Löytyihän Telesten antennirasia lähes jokaisesta kotitaloudesta ja keskusradiot tulivat monille tutuiksi koulujen kuulutuksista, jotka kaikeivat käytäviin ja luokkahuoneisiin Telesten logolla varustettujen kaiuttimien kautta.

Äänijärjestelmät eivät aina olleet suuria järjestelmiä. Usein riitti pelkkä äänivahvistin. Tähän tarpeeseen kehitettiin uusi tuote: pöytävahvistin. Pöytävahvistimesta tehtiin monia versioita eri käyttötarkoituksiin mm. orkesteri- ja baarivahvistin olivat hinnastossa 60-luvun alussa.

v Kauppatori 1950-luvun

puolivälin paikkeilta. Tori oli vilkas kaupunkielämän keskus jo tuolloin, lähiseutujen maalaiset tulivat myymään itse viljelemiään tuotteita kaupunkilaisille aivan kuten nykyäänkin (kuva: Turun Maakuntamuseo / Hede Foto).

▲ Kahden vuoden jaksot näyttävät muodostaneen nuorelle Telestelle eräänlaiset kasvun rajat, sillä jälleen vuonna 1958 tarvittiin uudet toimitilat. Osoitteeksi tuli Sirkkalankatu 15. Uudenmaankadun varrelle Turun Osuuskauppa oli sotien jälkeen pystyttänyt Uudenmaanlinnaksi ristityn komean kivitalon. Sen piharakennuksesta Telestle löysi uuden kotinsa (kuva: Turun Maakuntamuseo / C. J. Gardberg 1958).

Yrityksen ensimmäiset tilat Hämeenkatu 32:ssa olivat käyneet ahtaiksi. Teleste muutti Itäharjulle osoitteeseen Ruukinaukio 6. Nuori Teleste jatkoi kasvuaan ja joutui muuttamaan uudelleen jo seuraavana vuonna, osoitteeseen Sirkkalankatu 15. Samalla päättyi myös töiden osittainen tekeminen kotona: Telesten alkuvuosina Pekka Valkama oli tehnyt osan työstä omakotitalonsa kellarissa ja Olavi Ahonen konttorityöt niin ikään kotonaan. Jo seuraavana vuonna vuokrattiin samasta talosta kaksi lisähuonetta ja keittiö.

Ensimmäiseksi vakituiseksi naiskonttoristiksi tuli Sirkka Mero, yhteensä henkilökuntaa oli tuolloin jo noin 20. Yrityksen kasvu ei käynyt leikiten. Näin Telesten alkuvuosia kuvataan vuonna 1968 julkaistussa esitteessä: ”Pienen yksilön osa on aina kova sen etsiessä jalansijaa isoisten joukosta. Tämän sai Teleste-kin kokea. Määrätietoisen ponnistelun tuloksena markkinaosuuteen kuitenkin päästiin kiinni, ja sitä voitiin vuosi vuodelta kasvattaa. Kasvu on aiheuttanut myös sen, että vaatteet ovat useasti käyneet liian pieniksi – Teleste on tilan puutteen vuoksi joutunut muuttamaan säännöllisin väliajoin”.

Olavi Ahonen on muistellut: ”Pekka Valkama oli ollut alusta alkaen Telesten työssä mukana. Tunsin hänet myös entisen yhteisen työpaikan perusteella hyväksi mieheksi, joka osaa ottaa ja kantaa vastuuta. Valkama oli kuitenkin tapana ilmaista mielipiteensä joskus kiusallisenkin selkeästi. Hän usein valitti puutteista ja ongelmista sekä keskeneräisistä asioista. Eihän pienessä firmassa vielä kaikki voinut olla valmiina. Vaimentaakseni tätä kritiikkiä ja saadakseni Valkaman ottamaan enemmän osaa puutteiden oikaisemiseen, tarjosin hänelle osaomistusta. Näin Pekka Valkamasta tuli entistä tarmokkaampi ja aikaansaavempi mies Telestelle – ja valitukset loppuivat”.

”Täydensimme Ahosen kanssa toisiamme, hän johti ja kehitti liiketoimintaa ja minä pidin tuotannon langat käsissäni. Pidimme yhteyttä myös työn ulkopuolella, vaikka elämäntilanteemme olikin hieman erilainen kymmenen vuoden ikäeron vuoksi, kertoo

Pekka Valkama.

Taimi Träff kertoi tulleen ystävättärensä kehotuksesta hakemaan työtä, vaikei ollut ehtinyt hankkia aikaisempaa oppia eikä kokemusta tällaiselta toimialalta. Ei se siihen aikaan olisi ollut helppokaan, sillä Turussa oli aiemmin vain Asan radiotehdas ja Wallac. Taimi Träff kertoi, että ystävättärensä toimintajana toiminut omistaja-johtajan rouva Hilja Ahonen käski heti ottaa takin pois ja ryhtyä työhön. Iltapäivällä vasta tultiin kysymään uuden tulokkaan nimeä ja sovittiin palkaksi marka ja kaksi penniä tunnilta. Vuonna 1959 Telestellä aloittanut Träff pysyi uskollisesti kymmeniä vuosia yrityksen palveluksessa.